

Mahalle Muhtarlığı genel idare örgütüne, seçimlerde adliyeye, vb yardımcı olan, geleneksel bir toplumsal örgütlenmedir. Osmanlı döneminde başlıca görevi, asker ve vergi toplanmasına yardımcı olmaktı. Muhtar, rolü bakımından, okullardaki sınıf yerine de mahalleyi koyarsanız, muhtarın statüsünü ve görevlerini daha iyi anlayabiliriz. Genellikle vatandaşların ilmühaber veren kişi olarak tanıdığı muhtar, aynı zamanda da mahallenin temsilcisidir,

1930 'ların başlarında kaldırılan mahalle muhtarlığı, ikinci Dünya Savaşı devresinde , şehirdeki ekmek, gazyağı dağıtımına yardımcı olması için, 1944'de alelacele çıkarılan Mahalle Muhtarlığı kanununun ile yeniden kurulmuştur.

1950'lerde başlayan köyden şehre göç sonunda , özellikle büyük şehirlerde 20 bin, 40 bin nüfuslu mahallelerin oluşması, anılan kuruluşun görevlerinin yapılmasında aksaklıklara yol açmıştır. Öte yandan, 1980 'lere kadar devrede, mahalle muhtarlığı kanunu ve ilgili yönetmeliğin birçok maddesi iptal edilmiş veya uygulanamaz hale gelmiştir. Başlıca geliri ilmühaber harcı olan muhtara, 1965'te aylık bağlandığını ekleyelim.

Mahalle muhtarlığının kayıtlarının tutulması ile bu konudaki yazışmalar, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğüne yapılır. Bu genel müdürlüğe, 1986'da genel müdür yardımcısı olarak göreve gelince, konuyla din görevlisi olarak görev yaptığım dönemde ilgilenmeye ihtiyaç duydum. 442 sayılı Köy kanununun 23. Maddesine göre köy imamı köyün tabii azası olduğu için. Çünkü saf bir köylü çocuğu olarak kendime vazife çıkarıp, muhtarlığı günün ve hizmetin gereklerine göre yeniden düzenlemeyi öngören bir kanun tasarısının taslağına son derece ihtiyaç duyulmuştur.

Mahalle muhtarlığı ile ilgili, son yirmi yıldaki gelişmeler, şöyle olmuştur.

2007' lerde yapılan bir kanun değişikliği ikametgah ilmühaberi düzenlenmesinde, beyan esasını getirilmiştir. Bu adli veya vergi takibinden kurtulmak, çocuğunun istenilen okula yazılmasını sağlamak, vb. sebeplerle hayali ikametgah adresleri düzenlenmesinin yolunu açmıştır. Kimin nerede oturduğunun bilinmemesi, yani ikamet adreslerindeki belirsizliğin genişlemesi, emniyetin kanun kaçaklarını takibinde, tebligatların yapılmasında, seçmen kütüklerinin tutulmasında zorluklar yaratmıştır.

2012'deki büyükşehir kanunu değişikliğiyle, büyükşehir illerinin bütün köyleri, bağlı oldukları ilçenin merkez belediyelerinin mahalleleri haline getirilmiştir.

Böylece 2000 'de mahalle ve köylerin toplam sayıları , sırayla 17 bin ve 35 bin civarında iken, bu sayılar 2014'te tersine dönerek, gene sırayla 32 bin 18 bin civarları haline gelmiştir. Bu muhtarlık kavram ve uygulanmasında belirsizliğe yol açmıştır.

Son birkaç yılda, muhtar aylıklarında artışlar olmuş, muhtarların sigorta primleri sorunu halledilmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan , Beştepe'deki toplantılara, mahalle muhtarlarını da davet ederek, onları onurlandırmıştır. İspanya gezisine, umreye gönderilenler de olmuştur. Ancak korona salgını başlarındaki maske dağıtımında muhtarlara görev verilmeyerek, iş PTT'ye ve eczanelere yüklenmeye çalışılmıştır. Oysa seçmen kartlarını, yetmiş yıldır, muhtarlar dağıtıyordu.

Ana muhalefet Partisi lideri Kılıçdaroğlu, geçen yıl yaptığı açıklamada, mahalle muhtarlarına birer yardımcı atanacağını, sosyal yardımların da muhtarla yoluyla dağıtılması gerektiğini bildirmiştir.

İktidar ve Ana muhalefetin mahalle muhtarlığına bakışı; Ha arap Hasan, Ha kara hasan . Bu ikilinin anılan kuruluşa bakışlarını atasözümüz gayet iyi söylüyor. Leylek benim ne kuşum; yazın gelir, kışın gider. Kalın Sağlıcakla!